

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ηροδότου «Ιστορίες» VII 101 - 104 –

Ενότητα 12^η: Διάλογος Ξέρξη - Δημάρατου

Τίτλος:

«Διάλογος Ξέρξη - Δημάρατου»

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΕΤΣΑΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Διάλογος Ξέρξη - Δημάρατου

Δημιουργός

Νικόλαος Πέτσας

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Ιούνιος 2013

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ηροδότου, «Ιστορίες» VII 101 - 104. Ενότητα 12^η: Διάλογος Ξέρξη – Δημάρατου.

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

2 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προκειμένου να υλοποιηθεί η προτεινόμενη διδακτική προσέγγιση, οι μαθητές πρέπει να έχουν ασκηθεί στη συγκρότηση ομάδων. Επίσης, πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση των ΤΠΕ (διερεύνηση στο διαδίκτυο, πλοήγηση σε λογισμικό). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοδηγητικός και συμβουλευτικός. Ενθαρρύνει τους μαθητές, επιλύει απορίες, μεριμνά για την τήρηση της τάξης και την ομαλή πορεία διεξαγωγής του μαθήματος σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό. Ως αυτονόητη προϋπόθεση θεωρείται η εξοικείωσή του με τη χρήση των ΤΠΕ. Επίσης, ο διδάσκων πρέπει να έχει εντρυφήσει σε σύγχρονες παιδαγωγικές σε σχέση με τη Διδακτική των Μέσων όπως ο *Σχεδιασμός* (βλ. Cope & Kalantzis 2000).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές καλούνται να προσεγγίσουν τον διάλογο Ξέρξη – Δημάρατου όχι ως μια διήγηση γεγονότων που συνέβησαν, αλλά ως έκθεση βασικών αρχών της φιλοσοφίας του Ηροδότου για την ιστορία. Στον διάλογο αυτόν δίνεται ανάγλυφα η αντίθεση στη νοοτροπία των δύο κόσμων, Ελληνικού και Περσικού. Η συγκρότηση ομάδων από τους μαθητές, η ανάθεση συγκεκριμένων μικροεργασιών, η παρουσίαση των αποτελεσμάτων, η συζήτησή τους στην τάξη και η αξιοποίηση των ΤΠΕ συντελούν στην ουσιαστική προσέγγιση του θέματος.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η ελευθερία νοείται ως ανεξαρτησία από κάθε καταναγκασμό, εσωτερικό (καταδυνάστευση του ανθρώπου από τα πάθη και τις αδυναμίες του, από τις προλήψεις και την άγνοια) και εξωτερικό (ωμή βία που ασκείται από τον κατακτητή, όταν μια χώρα υποδουλωθεί, από τον τύραννο, που επιβάλλει μια αυταρχική μορφή διακυβέρνησης, από τους συνανθρώπους μας στις καθημερινές σχέσεις).

Οι νόμοι ρυθμίζουν τις αντιθέσεις της κοινωνικής ζωής με τον καθορισμό των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων κάθε πολίτη. Καθήκον όλων των πολιτών είναι η υπακοή στους νόμους, οι οποίοι εκφράζουν την κοινή βούληση και θεσπίζονται για το καλό του συνόλου.

Οι αρχαίοι Έλληνες τίμησαν πάνω από κάθε άλλο αγαθό την ελευθερία, διακρίνοντας το ελεύθερο από το δουλικό ήθος. Δε δίστασαν πολλές φορές να θυσιάσουν και την ίδια τους τη ζωή για την περιφρούρηση και τη διάσωση του αγαθού της ελευθερίας. Παράλληλα, ο αυτοπεριορισμός που επιβαλλόταν στους

πολίτες από την υπακοή στους νόμους συνιστούσε έκφραση της πραγματικής ελευθερίας του ατόμου, καθώς τον επέλεγε συνειδητά, για να υπηρετηθούν οι σκοποί της συλλογικής ζωής.

Η ελευθερία και οι νόμοι δεν αποτελούν έννοιες ξένες στους μαθητές, οι οποίοι καλούνται να τις εντοπίσουν στον λόγο του Δημάρατου και να επισημάνουν την απουσία τους στον λόγο του Ξέρξη. Επίσης, καλούνται να διαπιστώσουν τη διαχρονική παρουσία τους στους Έλληνες, συνδέοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το χθες με το σήμερα.

Πρόκειται για μια διαθεματική πρόταση διδασκαλίας, η οποία βασίζεται στη διδασκαλία σε ομάδες και υλοποιείται με εφαρμογή της λογικής του *Σχεδιασμού "Design"*, όπως αυτό εννοείται από την προσέγγιση των *πολυγραμματισμών και της πολυτροπικότητας* στην επικοινωνία (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001). Ο ρόλος του καθηγητή είναι υποβοηθητικός και εμπνευστικός στο πλαίσιο της *ζώνης της επικείμενης ανάπτυξης* των μαθητών, όπως αυτή διατυπώθηκε από τον Vygotsky (Vygotsky 1978). Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, επιτελούν διαφορετικούς ρόλους, διερευνούν και ανακαλύπτουν τη γνώση σε ανοιχτό περιβάλλον μάθησης, ενώ διαμορφώνουν ένα τελικό προϊόν που συνιστά έναν νέο ψηφιακό πόρο, ο οποίος μπορεί να αναρτηθεί στο διαδίκτυο. Κινούμαστε περισσότερο στον χώρο της *αόρατης παιδαγωγικής πρακτικής* (έμφαση στην πρωτοβουλία των μαθητών, στον διαφορετικό ρόλο των διδασκόντων) παρά της *ορατής παιδαγωγικής πρακτικής* (έμφαση στη μετάδοση της γνώσης) (βλ. Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012, 15-16). Δίνεται έμφαση στην ουσιαστική επικοινωνία και τη συνεργασία των μαθητών για την παραγωγή της γνώσης παρά στη μονόπλευρη μετάδοσή της από τον διδάσκοντα. Πραγματοποιείται στο σχολικό εργαστήριο πληροφορικής.

Α. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν την αντιπαράθεση του ασιατικού με τον ελληνικό κόσμο σε επίπεδο πολιτικό – πολιτειακό και πολιτιστικό - ιδεολογικό.
- Να εμβαθύνουν στη σημασία της ελευθερίας και των νόμων για τη ζωή του ανθρώπου.
- Να θυμηθούν από την ιστορία τους συνεχείς αγώνες των Ελλήνων για την προάσπιση της ελευθερίας τους.
- Να συνειδητοποιήσουν πως ελευθερία δε σημαίνει ασυδοσία αλλά εκούσια συμμόρφωση προς τις επιταγές των νόμων.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να έρθουν σε μια πρώτη έστω και σύντομη επαφή με τη γλώσσα του Ηρόδοτου μέσω των αναφορών στο πρωτότυπο.
- Να αξιολογήσουν τη χρήση του διαλόγου ως αφηγηματικής τεχνικής από τον Ηρόδοτο.
- Να διαπιστώσουν και να τεκμηριώσουν τη σύνδεση του ύφους του λόγου του Ξέρξη και του Δημάρατου με τη σκιαγράφιση του χαρακτήρα τους.

Γραμματισμοί

Αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού να μπορούν να εκτιμήσουν την αξία των νόμων και της ελευθερίας στον κόσμο που τους περιβάλλει.
- Στο πλαίσιο του νέου γραμματισμού να ενσωματώσουν εργαλεία των ΤΠΕ στον Σχεδιασμό τους και να εξοικειωθούν με τη χρήση και τη σημασία του νέου περιβάλλοντος γνώσης τόσο για την κατανόηση του κόσμου, όσο και για την έκφραση των ατομικών τους κοινωνικών ταυτοτήτων.

Διδακτικές πρακτικές

Επιμέρους στόχοι ως προς τη μαθησιακή διαδικασία:

Με τις διδακτικές πρακτικές του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται, αφενός σε επίπεδο δεξιοτήτων:

- Να ασκηθούν οι μαθητές στην παρουσίαση του ήθους των προσώπων του διαλόγου, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες *ομαδοσυνεργατικής μάθησης*.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες αναφορικά με τη χρήση των ΤΠΕ, τη συνδυαστική σκέψη, την ανάληψη ρόλων, την άσκηση της προφορικότητας.

Αφετέρου σε επίπεδο στάσεων:

- Να διακρίνουν στο κείμενο αξίες που προβάλλει καθένας από τους δύο συνομιλητές: υλική ισχύς και δεσποτισμός από τη μια, αρετή, ελευθερία και νόμος από την άλλη, ώστε να είναι σε θέση να ερμηνεύουν τη δράση των προσώπων και να τις παραβάλλουν με σύγχρονες στάσεις και συμπεριφορές.
- Να αντιληφθούν ότι τα λογοτεχνικά κείμενα δεν αποτελούν πιστή αναπαράσταση της πραγματικότητας.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η διαχρονική αξία της έννοιας της ελευθερίας, ο συσχετισμός της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, των «Ιστοριών» του Ηροδότου πιο συγκεκριμένα, με γνώσεις για τον αρχαίο και τον σύγχρονο κόσμο, καθώς και η βιωματική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γραμματείας με αξιοποίηση του νέου αλλά και του κριτικού γραμματισμού που προσφέρουν οι ΤΠΕ.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η συγκεκριμένη ενότητα του σχεδίου διδασκαλίας που προτείνεται εδώ και ο τρόπος προσέγγισής της βρίσκονται σε πλήρη συμβατότητα με τη συλλογιστική του [ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ](#) του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από μετάφραση στο Γυμνάσιο, διότι:

- Ανταποκρίνονται σε εκείνες τις επιδιώξεις του ΑΠΣ που αφορούν την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ερμηνεύει ο Ηρόδοτος το ιστορικό γεγονός της σύγκρουσης Ελλήνων και Περσών.
- Συμβάλλουν στην κατανόηση του χώρου όπου συμβαίνουν τα γεγονότα και του χρόνου κατά τον οποίο εξελίσσονται.
- Συντελούν στην ανίχνευση των πυρήνων του έργου, δηλαδή διερευνούν τις αντιλήψεις που προκύπτουν από το έργο σχετικά με τα ανθρώπινα, όπως είναι η έννοια της *ύβρεως*, και τους τρόπους με τους οποίους αυτές οι αντιλήψεις δημιουργούν συνοχή στο έργο.
- Προσφέρονται για την κατανόηση της ιστοριογραφικής αντίληψης του Ηροδότου, δηλαδή του τρόπου με τον οποίο ερμηνεύει το ιστορικό γεγονός της σύγκρουσης ανάμεσα στους Έλληνες και τους Πέρσες, και για την εκτίμηση τόσο της πρώτης απόπειρας καταγραφής οικουμενικής ιστορίας και του ανθρωποκεντρικού της χαρακτήρα, όσο και της σύνδεσης της πολεμικής σύγκρουσης με την αντιπαράθεση του ασιατικού με τον ελληνικό κόσμο και λόγο: πολιτική – πολιτειακή, πολιτιστική – ιδεολογική σύγκρουση.
- Βοηθούν στην εκτίμηση της αφηγηματικής τέχνης του Ηροδότου και στην αντίληψη της λογοτεχνικής αξίας του έργου.
- Φέρνουν τους μαθητές σε μια πρώτη έστω και σύντομη επαφή με τη γλώσσα του Ηροδότου μέσω των αναφορών στο πρωτότυπο.
- Αποτελούν πρόσφορο πεδίο αξιοποίησης διαφορετικών εναλλακτικών υποστηρικτικών υλικών της αρχαίας ιστοριογραφίας, όπως είναι οι ΤΠΕ και το διαδίκτυο.
- Ανταποκρίνονται στην ανάγκη εφαρμογής σύγχρονων τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης, όπως είναι η *ομαδοσυνεργατική προσέγγιση* του κειμένου και η *δραματοποίηση*.

- Προσφέρονται για διαθεματική, διεπιστημονική προσέγγιση μέσα από άλλα μαθήματα, όπως η ιστορία, η λογοτεχνία, η γεωγραφία κ. ά.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

- Εξυπηρετείται η ανάπτυξη υψηλού επιπέδου γνωστικών δεξιοτήτων, όπως η *επίλυση προβλήματος*, η αντιμετώπιση του θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες, η επικοινωνία και η συνεργασία, καθώς και η μαθητική δημιουργία σε ένα περιβάλλον κριτικής μάθησης.
- Αξιοποιούνται διαδικτυακές πηγές και άλλοι ψηφιακοί τρόποι.
- Χρησιμοποιούνται οι παρακάτω τεχνολογίες:
 - ο Λογισμικό «Ηροδότου Ιστορίες»
 - ο Διαδίκτυο
 - ο Διαδραστικός πίνακας
 - ο Κειμενογράφος

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ηροδότου, «Ιστορίες» VII, 101 – 104 - Ενότητα 12: [Διάλογος Ξέρξη - Δημάρατου](#)

-II, 124-125, 148 – Ενότητα 6: [Μνημεία της Αιγύπτου](#)

-VI, 103, 105-107 – Ενότητα 10: [Πριν από τη μάχη του Μαραθώνα](#)

[-Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#)

Ομηρικά Έπη: «Ιλιάδα» Β΄ Γυμνασίου – [2^η Ενότητα: α 26-108/<22-9>](#).

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

«Η απάντηση του Μακρυγιάννη στον Γάλλο ναύαρχο de Rigny». Στο Κακριδή, Ε. ²1978 [1976]. «Διάγραμμα διδασκαλίας Ηροδότου: VII 101-105». Στο *Εισηγήσεις. Η Αρχαία Ελληνική Γραμματεία από Μετάφραση. Η Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως*. Αθήνα:

Εθνικό Τυπογραφείο. Για το ίδιο κείμενο, βλ. επίσης και παρακάτω το έργο του Γ. Σεφέρη.

Καβάφης, Κ. Π. [«Ο Δημάρατος»](#). Στο *Ποιήματα: 1897-1933*. 1984. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης. Αθήνα: Ίκαρος [«Κ. Π. Καβάφης»: Ο επίσημος δικτυακός τόπος του αρχείου Καβάφη].

«Ομήρου *Οδύσσεια*», υ 345-347. Στο «Ομήρου *Οδύσσεια*». 2009 [¹2006]. Μτφρ. Δ. Ν. Μαρωνίτης. Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 297.

Σεφέρης, Γ. 1975. [«Ένας Έλληνας, ο Μακρυγιάννης»](#). Αθήνα: Ίκαρος. Πρόκειται για φωτολιθογραφική ανατύπωση από το έργο του *Δοκιμές*, Α' (1936 – 1947). ⁴1981 [¹1974]. Αθήνα: Ίκαρος [«Μυριόβιβλος»: Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Πολιτιστικού Κέντρου Αρτοπος της Εκκλησίας της Ελλάδος].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Λογισμικά

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, «Αρχαία Ελληνικά Α' και Β' Γυμνασίου»: [«Αρχαία Ελλάδα, Ηροδότου *Ιστορίες*»](#) [πηγή: Ψηφιακό Σχολείο] ή εναλλακτικά [εδώ](#) [πηγή: Τεχνική Στήριξη Πληροφοριακών Συστημάτων Σχολικών Μονάδων – Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας του ΙΤΥΕ].

Φωτογραφίες / Εικόνες

Herodotus on the Web [The complete guide to Herodotus of Halicarnassus – Ιστοχώρος του Tim Spalding, Brookline, MA, USA]:

-[Reconstruction of Herodotus World Map](#)

-[The World according to Herodotus](#)

Ιστοσελίδες

[«Αφηγηματικές τεχνικές»](#) [“SlideShare”: Upload & Share PowerPoint presentations, documents, infographics].

[Herodotus on the Web](#) [The complete guide to Herodotus of Halicarnassus – Ιστοχώρος του Tim Spalding, Brookline, MA, USA].

[Ηρόδοτος, περ. 485 – 425 π.Χ](#) [«Ελληνικός Πολιτισμός»: Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου – Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[Persian empire](#) [πηγή: Herodotus Website].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ Φάση: 1^η διδακτική ώρα

Χωροταξική και θεματική πλαισίωση της ενότητας που θα διδαχθεί. Η διδασκαλία ξεκινά με την ένταξη της ενότητας στο έβδομο βιβλίο των «Ιστοριών» του Ηροδότου, παρουσιάζοντας συνοπτικά το περιεχόμενο των προηγούμενων κεφαλαίων. Στη συνέχεια, αξιοποιούμε τους πλαγιότιτλους της υπό διδασκαλία ενότητας, συνδέοντάς τους νοηματικά με τα θεματικά κέντρα της και προσανατολίζοντας κατ’ αυτόν τον τρόπο τους μαθητές ως προς αυτό που θα ακολουθήσει. Ενδιαφέρουσα ως εναλλακτικός τρόπος αφόρμησης είναι η πρόταση της Ε. Κακριδή (1978, 198) –για να προετοιμαστούν τα παιδιά ψυχολογικά για τον διάλογο και για να δουν ανάγλυφα, μέσα από τα ίδια τα κείμενα, πόσο ο τρόπος που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες τη μοίρα τους στο πέρασμα των αιώνων μένει πάντοτε ο ίδιος– να διαβαστεί από τα «Απομνημονεύματα» του στρατηγού Μακρυγιάννη [η απάντηση που έδωσε](#), το 1825, λίγο πριν από τη μάχη στους Μύλους, στην απορία του Γάλλου ναυάρχου de Rigny πώς θα μπορούσαν οι Έλληνες να αντιμετωπίσουν τον Ιμπραήμ με τόσο αδύναμες θέσεις. Το κείμενο του Μακρυγιάννη μπορούμε είτε να το διαβάσουμε είτε να το παρουσιάσουμε σε PowerPoint στον διαδραστικό πίνακα είτε να το αναζητήσουμε στο διαδίκτυο.

Πρώτη ανάγνωση του κειμένου. Ο φιλόλογος αναλαμβάνει να κάνει την πρώτη ανάγνωση του κειμένου ζητώντας από τους μαθητές να υπογραμμίσουν τις λέξεις

εκείνες, των οποίων τη σημασία αγνοούν. Η διδασκαλία της ενότητας θα ξεκινήσει με τη σημασιολογική διευκρίνιση αυτών των λέξεων και θα ακολουθήσει η καταγραφή των κύριων σημείων στον διαδραστικό πίνακα.

Β' Φάση: 1^η διδακτική ώρα

Επεξεργασία της ενότητας με διάκριση ομάδων και διανομή ρόλων στα μέλη της κάθε ομάδας. Στη συνέχεια της διδακτικής διαδικασίας, οι μαθητές χωρίζονται σε οκτώ ομάδες των τριών έως τεσσάρων ατόμων, καθεμία από τις οποίες αναλαμβάνει να προσεγγίσει διαφορετικές πτυχές του κειμένου ανάλογα με το Φύλλο Εργασίας που της έχει δοθεί. Με τον τρόπο αυτό, μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματικότερα η ολιστική θεώρηση του κειμένου μέσα στη σχολική τάξη. Η κατανομή των θεμάτων ανά ομάδα πρέπει να είναι σε αντιστοιχία και με το γνωστικό επίπεδο κάθε ομάδας, ώστε να δίνεται η δυνατότητα σε κάθε μαθητή να λειτουργήσει ομαδοσυνεργατικά. Συγκεκριμένα, σχηματίζονται οι εξής ομάδες:

Πρώτη ομάδα Ψυχολόγων: Αναλαμβάνουν να χαρακτηρίσουν τον Ξέρξη με βάση στοιχεία του κειμένου.

Αξιολόγηση

Αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να χρησιμοποιούν στην απάντησή τους «λέξεις/φράσεις-κλειδιά» όπως: «αλαζονεία», «βεβαιότητα παντοδυναμίας», «απόλυτος μονάρχης», «επιβολή θέλησης» κλπ. Επίσης, η ικανότητά τους να συσχετίσουν τη διπλή επανάληψη του επιρρήματος «τώρα» στην αρχή του κεφ. 101 με το γεγονός ότι ο Ξέρξης είναι επηρεασμένος από την καταμέτρηση και επιθεώρηση του στρατού και στόλου, που προηγήθηκε στον Δορίσκο και έχει τη βεβαιότητα πως κανείς δε θα τολμούσε να του αντισταθεί. Ακόμη, η ικανότητά τους να συνδέσουν το διπλό γέλιο του Ξέρξη (κεφ. 103 και 105) μετά τα λόγια του Δημάρατου με την ύβρη και την επικείμενη τιμωρία του. Τέλος, η ικανότητά τους να αξιοποιήσουν χωρία του Ηροδότου στα οποία θα παραπεμφθούν, για να χαρακτηρίσουν τον Ξέρξη.

Δεύτερη ομάδα Ψυχολόγων: Αναλαμβάνουν να χαρακτηρίσουν τον Δημάρατο με βάση στοιχεία του κειμένου.

Αξιολόγηση

Αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να χρησιμοποιούν στην απάντησή τους «λέξεις/φράσεις-κλειδιά» όπως: «πικρία», «αντικειμενικότητα», «ευστροφία». Ακόμη, η ικανότητά τους να κατανοήσουν το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη, «Ο Δημάρατος» και να αναγνωρίσουν απλώς τον ευνοϊκό τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τόσο ο ιστορικός όσο και ο ποιητής τον εξορισμένο βασιλιά.

Πρώτη ομάδα Φιλολόγων: Αναλαμβάνουν να αξιολογήσουν τη χρήση του διαλόγου ως αφηγηματικής τεχνικής του Ηροδότου στη συγκεκριμένη ενότητα.

Αξιολόγηση

Αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να δικαιολογήσουν την επιλογή του διαλόγου ως ιδιαίτερα αποτελεσματικής τεχνικής να φωτίσει το ήθος των προσώπων, τη νοοτροπία τους, τον τρόπο σκέψης τους, τις αξίες, τον κόσμο που αντιπροσωπεύουν, να βοηθήσει τον αναγνώστη να κατανοήσει καλύτερα τα ιστορικά γεγονότα, να κερδίσει το κείμενο σε αληθοφάνεια και ζωντάνια.

Δεύτερη ομάδα Φιλολόγων: Αναλαμβάνουν αφενός να σχολιάσουν τη θέση του διαλόγου στο έργο του Ηροδότου και αφετέρου να εξηγήσουν την επιλογή του Δημάρατου ως συνομιλητή του Ξέρξη.

Αξιολόγηση

Αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αναγνωρίσουν τη σημαντικότητα του συγκεκριμένου διαλόγου, καθώς η Σπάρτη αναγνωρίζεται ως η ισχυρότερη ελληνική πόλη, η οποία θα πραγματώσει το ιδεώδες της, όπως διατυπώνεται από τον Ηρόδοτο, μέσω του Δημάρατου. Ακόμη, η ικανότητα των μαθητών να δικαιολογήσουν την επιλογή του Δημάρατου ως συνομιλητή του Ξέρξη λόγω του ότι είναι Λακεδαιμόνιος: αντιπροσωπεύει τον κόσμο με τον οποίο θα συγκρουστεί ο πέρσης βασιλιάς και επαινεί τους Λακεδαιμόνιους παρά το γεγονός ότι τον εξόρισαν, με αποτέλεσμα να αποκτά ο λόγος του αντικειμενικότητα και πειστικότητα.

Πρώτη ομάδα Πολιτικών Επιστημόνων: Αναλαμβάνουν να ανιχνεύσουν στο κείμενο, σημειώνοντας τις αντίστοιχες λέξεις και φράσεις, στοιχεία που αφορούν την πολιτική ιδεολογία του ασιατικού / περσικού κόσμου.

Αξιολόγηση

Αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να σχολιάσουν «λέξεις/φράσεις-κλειδιά» όπως: «μαστίγιο» και «φόβος» ως το ιδεολογικό – πολιτικό υπόβαθρο του κόσμου της Ασίας. Επίσης, η ικανότητα των μαθητών να αξιοποιήσουν σχετικές με το θέμα πληροφορίες από τον ιστοχώρο «Ελληνικός Πολιτισμός».

Δεύτερη ομάδα Πολιτικών Επιστημόνων: Αναλαμβάνουν να ανιχνεύσουν στο κείμενο, σημειώνοντας τις αντίστοιχες λέξεις και φράσεις, στοιχεία που αφορούν την πολιτική ιδεολογία του ελληνικού / σπαρτιατικού κόσμου.

Αξιολόγηση

Αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να εντοπίσουν «λέξεις/φράσεις-κλειδιά» όπως: «πολιτική ελευθερία», «νόμος», «αρετή». Επίσης, η ικανότητα των μαθητών να αξιοποιήσουν σχετικές με το θέμα πληροφορίες από τον ιστοχώρο «Ελληνικός Πολιτισμός».

Ομάδα Γεωγράφων: Αναλαμβάνουν να εντοπίσουν στον χάρτη τα γεωγραφικά ονόματα που αναφέρονται στην περίληψη των προηγούμενων κεφαλαίων του έβδομου βιβλίου του Ηροδότου αλλά και στα κεφ. 101-104, να προσδιορίσουν την έκταση της περσικής αυτοκρατορίας σε σχέση με την Ελλάδα και να παρουσιάσουν την πορεία του Ξέρξη από τα Σούσα ως τον Δορίσκο. Επίσης, καλούνται να συγκρίνουν την έκταση της περσικής αυτοκρατορίας με την αντίστοιχη της Ελλάδας και λαμβάνοντας υπόψη και τα αριθμητικά στοιχεία του κειμένου της ενότητας να καταγράψουν τα συμπεράσματά τους.

Αξιολόγηση

Αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να ανταποκριθούν στα ζητούμενα του Φύλλου Εργασίας, αξιοποιώντας και τις σχετικές ιστοσελίδες που τους υποδεικνύονται.

Ομάδα Ηθοποιών: Θα προσπαθήσουν να αναδείξουν το θεατρικό στοιχείο του διαλόγου αυτής της ενότητας, αξιοποιώντας όσα στοιχεία του κειμένου παραπέμπουν σε σκηνοθετικές οδηγίες. Πρόκειται ίσως για την ομάδα με το ευκολότερο θέμα, γι' αυτό και προσφέρεται για «αδύνατους» μαθητές.

Αξιολόγηση

Αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να δραματοποιήσουν στοιχειωδώς τον διάλογο, αξιοποιώντας συγκεκριμένες πληροφορίες από την ιστοσελίδα στην οποία παραπέμπονται.

Στη φάση αυτή ο φιλόλογος δρα συμβουλευτικά και εποπτικά, καθοδηγώντας τις ομάδες, λύνοντας απορίες και βοηθώντας στην αίσθηση του χρόνου εκ μέρους των μαθητών.

Γ' Φάση: 1^η – 2^η διδακτική ώρα

Οι μαθητές συνεργάζονται, για να δημιουργήσουν την παρουσίασή τους.

Δ' Φάση: 2^η διδακτική ώρα

Μετά την ολοκλήρωση της ομαδικής εργασίας, η κάθε ομάδα μέσω ενός εκπροσώπου της, τον οποίο η ίδια ορίζει, παρουσιάζει τα αποτελέσματά της, ενώ οι υπόλοιπες ομάδες σχολιάζουν, ρωτούν, αμφισβητούν, συμπληρώνουν. Τελευταία η ομάδα των Ηθοποιών δραματοποιεί την ενότητα. Οι υπόλοιπες ομάδες παρακολουθούν ως θεατές και, στο τέλος, εκφράζουν την άποψή τους για την «παράσταση» και τους ηθοποιούς. Επιπλέον, οι μαθητές προτείνουν τρόπους βελτίωσης της «παράστασης» τεκμηριώνοντας τις απόψεις τους. Ακολουθεί αξιολόγηση των εργασιών των μαθητών.

Ε' Φάση: 2^η διδακτική ώρα

Η διδασκαλία ολοκληρώνεται με τη συνοπτική παρουσίαση των κύριων σημείων της από τον φιλόλογο και την ανάθεση των κατ' οίκον εργασιών. Οι μαθητές πρέπει να κατανοήσουν ότι κατά την αντιπαράθεση του ασιατικού με τον ελληνικό κόσμο συγκρούστηκε, στην ουσία, το ελληνικό ιδεώδες της ελευθερίας και του μέτρου με την απολυταρχία, τον επεκτατισμό και την υπερβολή.

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε δυο άξονες: α) Στον άξονα του τι ήδη γνώριζαν, τι χρειάζεται να μάθουν και στο τι θα μάθουν τελικά οι μαθητές σε σχέση πάντοτε με την αρχική στοχοθεσία, β) Στον άξονα της διαδικασίας που ακολουθούν και του προϊόντος που πρόκειται να δημιουργήσουν. Επειδή οι μαθητές δεν έχουν ασχοληθεί παλαιότερα με άλλα κείμενα του Ηροδότου και δεν θα διαθέτουν αρκετό χρόνο για την εκπόνηση των εργασιών, αλλά και λόγω της δυσκολίας που παρουσιάζει το αντικείμενο ενασχόλησης των περισσότερων ομάδων, καλό είναι να τους συστηθεί από την αρχή να μην είναι ιδιαίτερα απαιτητικοί τόσο από τον εαυτό τους όσο και από τους συμμαθητές τους και να προσπαθήσουν απλώς για το καλύτερο προσέχοντας το ζητούμενο της κάθε εργασίας. Το τελικό προϊόν των εργασιών θα αποτελέσει ερέθισμα για μια γόνιμη συζήτηση τόσο μεταξύ των μαθητών όσο και μεταξύ των μαθητών και του διδάσκοντος, χωρίς να αποτελέσει φυσικά αντικείμενο βαθμολόγησης.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

- Η αποστολή σας είναι να χαρακτηρίσετε τον Ξέρξη με βάση συγκεκριμένα στοιχεία του κειμένου, δηλαδή να εντοπίσετε στο κείμενο στοιχεία που αφορούν τις στάσεις, τις σκέψεις, τις δράσεις, τα συναισθήματα, τις αξίες, τις ιδέες και τη συμπεριφορά του. Προσέξτε, για παράδειγμα, τη διπλή επανάληψη του χρονικού επιρρήματος «τόρα» στην αρχή του κεφαλαίου 101 και το διπλό γέλιο του Ξέρξη (κεφ. 103 και 105) μετά τα λόγια του Δημάρατου.
- Οι μαθητές της πρώτης ομάδας των Ψυχολόγων μπαίνουν στο λογισμικό του μαθήματος στο Ψηφιακό Σχολείο και διαβάζουν [ορισμένα αποσπάσματα](#) από το έβδομο βιβλίο των «Ιστοριών» του Ηροδότου, κυρίως σχετικά με τη ζεύξη του Ελλησπόντου και το μαστίγωμα της θάλασσας, για να σχηματίσουν μια πρώτη εντύπωση για τον χαρακτήρα του πέρση βασιλιά.

Φύλλο Εργασίας 2

- Η αποστολή σας είναι να χαρακτηρίσετε τον Δημότατο με βάση συγκεκριμένα στοιχεία του κειμένου, δηλαδή να εντοπίσετε στο κείμενο στοιχεία που αφορούν τις στάσεις, τις σκέψεις, τις δράσεις, τα συναισθήματα, τις αξίες, τις ιδέες και τη συμπεριφορά. Προσέξτε, για παράδειγμα, την εναρκτήρια ερώτησή του στον Ξέρξη (κεφ. 101), πώς αντιμετωπίζει την πρόκληση που του είχε απευθύνει στο κεφ. 103 ο πέρσης βασιλιάς και τον τρόπο με τον οποίο σταματά τη συζήτηση με τον Ξέρξη στο τέλος του κεφ. 104.
- Οι μαθητές της δεύτερης ομάδας των Ψυχολόγων μπαίνουν στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού και διαβάζουν το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη [«Ο Δημότατος»](#).

Φύλλο Εργασίας 3

- Η αποστολή σας είναι να αξιολογήσετε τη χρήση του διαλόγου ως αφηγηματικής τεχνικής του Ηρόδοτου στη συγκεκριμένη ενότητα, δηλαδή να σχολιάσετε γιατί ο Ηρόδοτος δεν διατυπώνει στην ενότητα αυτή τις σκέψεις του σε ευθύ λόγο, αλλά αντίθετα χρησιμοποιεί τον διάλογο, μια τεχνική μη αναμενόμενη για ιστορικό κείμενο.
- Οι μαθητές της πρώτης ομάδας των Φιλολόγων αξιοποιώντας το διαδίκτυο μπαίνουν αρχικά στην ιστοσελίδα SlideShare: [«Αφηγηματικές τεχνικές»](#) και διαβάζουν τα σχετικά με τον διάλογο στην ενότητα 2. [«Αφηγηματικοί τρόποι»](#) και μετά στο Ψηφιακό Σχολείο, για να θυμηθούν όσα διδάχθηκαν [για τον διάλογο ως αφηγηματική τεχνική](#) στην «Οδύσσεια».

Φύλλο Εργασίας 4

- Η αποστολή σας είναι αφενός να σχολιάσετε τη θέση του συγκεκριμένου διαλόγου στο έργο του Ηροδότου, δηλαδή να αξιολογήσετε πόσο σημαντικός είναι και, αφετέρου, να εξηγήσετε την επιλογή του Δημάρατου ως συνομιλητή του Ξέρξη, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι είναι Λακεδαιμόνιος και όχι Πέρσης. Προσέξτε ιδιαίτερα [το σχόλιο 17 στο κεφ. 104](#) του σχολικού εγχειριδίου.
- Οι μαθητές της δεύτερης ομάδας των Φιλολόγων διαβάζουν από φωτοτυπία που τους δίνεται τα κεφάλαια 234-5 και 237 από το έβδομο βιβλίο των «Ιστοριών» του Ηροδότου, όπου υπάρχει ένας ανάλογος διάλογος ανάμεσα στον Ξέρξη και τον Δημάρατο μετά τη μάχη των Θερμοπυλών.

Φύλλο Εργασίας 5

- Η αποστολή σας είναι να ανιχνεύσετε [στο κείμενο](#) με βάση συγκεκριμένες λέξεις και φράσεις στοιχεία που αφορούν την πολιτική ιδεολογία του ασιατικού / περσικού κόσμου. Προσέξτε, για παράδειγμα, την αναφορά του Ξέρξη στους αριθμούς και το μαστίγιο στο κεφάλαιο 103.
- Οι μαθητές της πρώτης ομάδας των Πολιτικών Επιστημόνων μπαίνουν στον ιστοχώρο «Ελληνικός Πολιτισμός» και διαβάζουν [ένα κεφάλαιο](#) σχετικά με τις ιδέες του Ηροδότου.

Φύλλο Εργασίας 6

- Η αποστολή σας είναι να ανιχνεύσετε [στο κείμενο](#) με βάση συγκεκριμένες λέξεις και φράσεις στοιχεία που αφορούν την πολιτική ιδεολογία του ελληνικού / σπαρτιατικού κόσμου. Προσέξτε, για παράδειγμα, την αναφορά του Δημάρατου στην αρετή (κεφ. 102) και τον νόμο (κεφ. 104).
- Οι μαθητές της δεύτερης ομάδας των Πολιτικών Επιστημόνων μπαίνουν στον ιστοχώρο «Ελληνικός Πολιτισμός» και διαβάζουν [ένα κεφάλαιο](#) σχετικά με τις ιδέες του Ηροδότου.

Φύλλο Εργασίας 7

- Η αποστολή σας είναι να εντοπίσετε στον χάρτη τα γεωγραφικά ονόματα που αναφέρονται στην [περίληψη](#) των προηγούμενων κεφαλαίων του έβδομου βιβλίου του Ηροδότου αλλά και [στα κεφάλαια 101-104](#) (π.χ. Θερμοπύλες, Αίγυπτος, Μαραθώνας, Ελλήσποντος, Αθήνα, Σάρδεις, Δορίσκος, Σπάρτη), να προσδιορίσετε την έκταση της περσικής αυτοκρατορίας σε σχέση με την Ελλάδα ([χάρτης 1](#), στη σελ. 41 του σχολικού βιβλίου) και να παρουσιάσετε την πορεία του Ξέρξη από τα Σούσα ως τον Δορίσκο ([χάρτης 2](#), στη σελ. 57 του σχολικού βιβλίου). Επίσης, να συγκρίνετε την έκταση της περσικής αυτοκρατορίας με την αντίστοιχη της Ελλάδας και λαμβάνοντας υπόψη και τα αριθμητικά στοιχεία του κειμένου της ενότητας να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας για τη δυσκολία που παρουσιάζει η πορεία του Ξέρξη προς την Ελλάδα.
- Οι μαθητές της ομάδας των Γεωγράφων αξιοποιώντας το διαδίκτυο μπαίνουν αρχικά στην ιστοσελίδα [Herodotus Website](#) και εντοπίζουν τον χάρτη της περσικής αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια, μπορούν να μπου στην ιστοσελίδα [Herodotus on the Web](#) και επιλέγουν διαδοχικά τους συνδέσμους: [Images](#)> [The World according to Herodotus](#) ή [Reconstruction of Herodotus World Map \(ca. 450 B. C\)](#).

Φύλλο Εργασίας 8

- Η αποστολή σας είναι να παρουσιάσετε θεατρικά [τον διάλογο](#) προσέχοντας κάποια στοιχεία του κειμένου, τα οποία μπορεί να βοηθήσουν στην πιστότερη απόδοση του ύφους του λόγου των δύο ομιλητών.
- Οι μαθητές της ομάδας των Ηθοποιών μπαίνουν στο Ψηφιακό Σχολείο και διαβάζουν από τη σελ. 21 [την παράγραφο](#) που αναφέρεται στα παραγλωσσικά στοιχεία της ομιλίας και στην επικοινωνιακή περίσταση.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θα μπορούσε το σενάριο να μετασηματιστεί στο πλαίσιο μιας διαθεματικής εργασίας με θέμα την έννοια της ελευθερίας, όπως υποδεικνύεται στο σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 68. Σε αυτή την περίπτωση, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και κατευθύνονται σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες για την αναζήτηση υλικού σχετικά με την ελευθερία σε άλλα χωρία των «Ιστοριών» του Ηροδότου, σε άλλα ποιητικά και πεζά κείμενα της αρχαιοελληνικής και νεοελληνικής λογοτεχνίας, σε δημοσιογραφικά κείμενα με αφορμή κάποιο γεγονός της επικαιρότητας κλπ. Μια όμως τέτοιου είδους προσέγγιση στη συγκεκριμένη ενότητα του Ηροδότου θα παρουσίαζε αισθητές αποκλίσεις από τους διδακτικούς στόχους που καταγράφονται στο [Βιβλίο Εκπαιδευτικού, σελ. 67](#), θα προϋπέθετε τη διάθεση περισσότερων διδακτικών ωρών στη συγκεκριμένη ενότητα (στο Βιβλίο Εκπαιδευτικού, σελ. 9, υποδεικνύεται η διάθεση μίας μόνο διδακτικής ώρας) και θα παρουσίαζε αυξημένο βαθμό δυσκολίας, οπότε θα ήταν προτιμότερο η συγκεκριμένη διαθεματική προσέγγιση να ανατεθεί στους μαθητές ως κατ' οίκον εργασία.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι «Ηροδότου *Ιστορίες*» διδάσκονται κανονικά δύο (2) ώρες την εβδομάδα από την 1^η Μαρτίου μέχρι τον Μάιο σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών ([ΔΕΠΠΣ - ΑΠΣ](#)). Ωστόσο, η σχολική πραγματικότητα είναι εντελώς διαφορετική: ο Ηρόδοτος διδάσκεται –αν διδάσκεται– στην Α΄ Γυμνασίου περιθωριοποιημένος από την «Ομήρου *Οδύσσεια*». Ο διαθέσιμος χρόνος μετά τη διδασκαλία της εισαγωγής (χρειάζονται τουλάχιστον δύο διδακτικές ώρες) για ορισμένες μόνο ενότητες του βιβλίου είναι ουσιαστικά ελάχιστος και απαιτείται αυστηρός προγραμματισμός και μεγάλη οικονομία χρόνου για τη συνεπή και σοβαρή διδασκαλία τους. Συνεπώς, η ασφυκτική πίεση του χρόνου ενδεχομένως να επηρεάσει την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου, με την έννοια ότι ούτε ο διδάσκων θα είναι όσο θα πρέπει

αναλυτικός λ.χ. στη χωροταξική και θεματική πλαισίωση της ενότητας ή στις οδηγίες του για τη συμπλήρωση των Φύλλων Εργασίας ούτε οι μαθητές θα διαθέτουν πολύ χρόνο για την επεξεργασία τους.

Είναι απαραίτητη η προσυνηννόηση με τον καθηγητή της πληροφορικής για τη διάθεση του εργαστηρίου για ένα συνεχές διάωρο, προκειμένου να εφαρμοστεί το συγκεκριμένο σενάριο. Καλό θα ήταν να ασκηθούν οι μαθητές για μία ώρα στις ΤΠΕ στο εργαστήριο πληροφορικής πριν υλοποιηθεί το σενάριο.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλιφέρης, Γ. 1987. «Προβλήματα ανάγνωσης και προσφοράς της διδακτέας ύλης των “Ιστοριών” του Ηροδότου», *Σεμινάριο 8 της ΠΕΦ με τίτλο «Μορφωτική Αξία και Διδακτική των Ιστορικών Κειμένων της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας»*, 20-30, Αθήνα.

Bichler, R. & R. Rollinger. 2006. *Ηρόδοτος. Εισαγωγή στο έργο του*. Μτφρ. Μ. Καίσαρ. Αθήνα: Καρδαμίτσας.

Βουγιούκας, Β. & Α. Κουτσούρης. 1999. «Η διδασκαλία του Ηροδότου από μετάφραση». Στο *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία*. Α' τόμος, 58-66, από τη σειρά «Η βιβλιοθήκη του “Φιλολόγου”». Θεσσαλονίκη.

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge.

How, W. W. & J. Wells. 1980 [¹1912]. *A Commentary on Herodotus*, v. II (Books V-IX), 164-5. Oxford: Oxford University Press.

«Ιστορίη». *Ηρόδοτος. Δεκατέσσερα Μελετήματα*. 2004. Επιλογή – επιμέλεια Α. Μελίστα & Γ. Σωτηροπούλου. Αθήνα: Σμίλη.

Κακριδή, Ε. ²1978 [1976]. «Διάγραμμα διδασκαλίας Ηροδότου: VII 101-105». Στο *Εισηγήσεις. Η Αρχαία Ελληνική Γραμματεία από Μετάφραση. Η Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως*, 198-203. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Kalantzis, M. & B. Cope. 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση*.

<http://neamathisi.com/learning-by-design/>

Κουτσογιάννης, Δ., Ακριτίδου, Μ. & Σ. Αντωνοπούλου. 2010. «Διαδραστικά συστήματα διδασκαλίας και η αξιοποίησή τους στα φιλολογικά μαθήματα». Στο *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και την εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη. Επιμορφωτικό Υλικό για την Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στα ΚΣΕ*. Κλάδος ΠΕ 02. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ

<http://blogs.sch.gr/polharit/files/2011/11/diadrastikoipe02final-100913082431-phpapp01.pdf>

Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/anaptuxe_senarion_-_glossa_deutero bathmia_ekpaideuse..pdf

Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Παυλίδου. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: για διαθεματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της ζώνης φιλολογικών μαθημάτων και με άλλα γνωστικά αντικείμενα, για ημιτυπικές και άτυπες σχολικές πρακτικές, με διαδραστικούς πίνακες και φορητούς υπολογιστές*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/melete_gia_ta_diathem_atika_senaria_koutsogiannes-paulidou.pdf

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Μαρκιανός, Σ. Σ. 1978. *Ερμηνευτική και μεθοδολογική προσέγγιση των κειμένων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Μαρκιανός, Σ. Σ. 1999. *Η διδασκαλία των «Ιστοριών» του Ηροδότου*. Αθήνα: Σχολή Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου - Ελληνικό Εκπαιδευτήριο.

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 1964. «Ηροδότου *Ιστορία*. *Κλειώ*». Αθήνα: Γκοβόστης.

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 1987. «Ο Ηρόδοτος ως ιστορικός και αφηγητής». *Σεμινάριο 8* της ΠΕΦ με τίτλο «Μορφωτική Αξία και Διδακτική των Ιστορικών Κειμένων της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας», 12-19, Αθήνα.

Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, Μάιος 2011 στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση»: Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό. Τόμος Β. Ειδικό μέρος: ΠΕ 02. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο – ΕΣΠΑ 2007-13.

<http://www.epimorfosi.edu.gr/images/stories/ebook-epimorfotes/filologoi/2.%20TOMOS%20B%20FILOLOGOI.pdf>

Παπανικολάου, Κ. Ν. ²1978 [1976]. «Η διδασκαλία του Ηροδότου από μετάφραση». Στο *Εισηγήσεις. Η Αρχαία Ελληνική Γραμματεία από Μετάφραση. Η Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία* του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως, 174-181. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Πόλκας, Λ, & Κ. Τουλούμης. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3ancient_greek_polkas-touloumis_0.pdf

Romm, J. 2004. *Ηρόδοτος. Ο ιστορικός και το έργο του*. Μτφρ. Π. Πολυκάρπου. Αθήνα: «Τυπωθήτω» - Γ. Δαρδανός.

Τσολάκης, Χ. 1999. «Η διδασκαλία του Ηροδότου από μετάφραση». Στο *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία*. Α' τόμος, 66-78, από τη σειρά «Η βιβλιοθήκη του “Φιλολόγου”». Θεσσαλονίκη.

Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge MA: Harvard University Press.

[22/06/2013]